

פרק שני: ההישגים הנדרשים בחינוך לשוני בחינוך המיוחד

מסמך זה מציג רצף התפתחותי של ההישגים הנדרשים בחינוך לשוני בהתאמה לתלמידים עם צרכים מיוחדים בכל רצף המוגבלויות והגילאים, תוך התבססות על מסמכי תכנון הלימודים הבאים:

- ["תשתית לקראת קריאה וכתובה"](#), תשס"ו – תכנית הלימודים בחינוך לשוני לגן הילדים, משה"ח.
- הוראת הקריאה בכיתה א' - רכיבי הלמידה וההוראה ומערך ההערכה, [חוזר מנכ"ל תשסג/2\(א\), כ"ה תשרי תשס"ג, 1 באוקטובר 2002](#).
- ["חינוך לשוני, עברית- שפה, ספרות ותרבות" תשס"ג](#), לביה"ס היסודי, משה"ח.
- [תכנית הלימודים - עברית, לביה"ס העל יסודי, תשס"ג, משה"ח](#).
- ["שלהבת - יעדים בחינוך לשוני לכיתה ז'-ח"](#), תשע"א, האגף לחינוך על יסודי, משה"ח.

המסמך גובש עבור הצוותים החינוכיים במסגרות חינוך מיוחד, לשם ביצוע תהליכי הערכה ותכנון לימודים, בזיקה להישגים הנדרשים בחינוך הרגיל, תוך התאמתם לרמות תפקוד שונות ולצרכי תלמידים עם צרכים מיוחדים.

המסמך מפרט ציוני דרך (יעדים), ביצועים מצופים, הזדמנויות למידה והזדמנויות להערכה, בזיקה לכל אחד מארבעת ההישגים הנדרשים הבאים:

1. האזנה ודיבור – כשירות תקשורתית
2. כתיבה
3. קריאה והפקת משמעות
4. כשירות לשונית - ידע לשוני

לפירוט ההישגים הנדרשים, באתר אגף א' חינוך מיוחד, מדור חינוך לשוני בתוך: [המדריך ליישום והטמעה של תכניות הלימודים בחינוך לשוני בחינוך המיוחד](#).

להלן פירוט הרצף ההתפתחותי של ההישגים הנדרשים בחינוך לשוני:

הישג נדרש 1: האזנה ודיבור - כשירות תקשורתית

חלק זה נכתב מחדש, בהתאם לשלבים בהתפתחות השפה:

השלב הקדם מילי

השלב החד מילי

השלב הדקדוקי המוקדם

השלב הדקדוקי המאוחר

כל אחד מהשלבים הנ"ל משמש לתיאור ציון דרך ומפורט לביצועים נדרשים בהתאם לחמשת רכיבי השפה: פרגמאטיקה, סמנטיקה, תחביר, פונולוגיה ומורפולוגיה.

דוגמא לפירוט ציוני הדרך בהישג נדרש זה:

ציוני דרך	רכיבי שפה	תיאור הביצוע הנדרש	הזדמנויות למידה מיטביות	סטנדרטים של הערכה
שלב קדם מילי	פרגמאטיקה	יצירת קשר עין - הצבעה - מיקוד הקשב בשותפי התקשורת	- הצבעה של המורה על חפצים - ליווי הפעולה המשותפת במלל, שימוש באינטונציה מוגזמת	- התלמיד יזום הצבעה - התלמיד ממקד את הקשב בשותף

לפירוט ציוני הדרך בהאזנה ודיבור בתוך: [הישגים נדרשים לחינוך המיוחד בהאזנה ודיבור- כשירות תקשורתית](#)

הישג נדרש 2: כתיבת טקסטים מסוגים שונים למטרות ולנמענים שונים

פירוט תחומי המשנה:

- 2.1 שימוש במערכות סמלים מוסכמים (בינלאומיים ואישיים) להפקת תקשורת כתובה
- 2.2 כתיבת אותיות - עיצוב מערכת סימני הכתב האלפביתי (מרובע ומעוגל)
- 2.3 כתיבת מילים והרחבת אוצר המילים הכתובות

- 2.4 כתיבת משפטים תקינים מבחינה תחבירית ותקשורתית, כולל שימוש בסימני פיסוק
- 2.5 כתיבת טקסטים תוך שימוש ברכיבי מבנה ההולמים את סוג הטקסט ועולם השיח הכתוב.

דוגמא לפירוט ציוני הדרך בהישג נדרש זה:

הזדמנויות להערכה	הזדמנויות למידה	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד נעזר באנשי הצוות ובחבריו בהפעלת מערכת סמלים אישיים (סיוע פיזי / עידוד מילולי). - התלמיד מפעיל בעצמו מערכת סמלים מוסכמים. - התלמיד יוזם הפעלה של מערכת סמלים מוסכמים ומפעילה בעצמו. 	<ul style="list-style-type: none"> - מאגר תמונות, סמלים ומלים בהלימה לתכנים הנלמדים - מגוון אמצעים לשימוש בסמלים: לוחות, תקשורת, סמלים, תוכנות מחשב 	<ul style="list-style-type: none"> שימוש אוטונומי בסמנים מוסכמים ליצירת אינטראקציה עם חבריו ומוריו 	<ul style="list-style-type: none"> שימוש מתווך במעבר בין סמלים אישיים לסמלים מוסכמים בינלאומיים בתכנים הנלמדים בכתה. 	<ul style="list-style-type: none"> שימוש בסמלים אישיים* לצרכים ולמטרות אישיות (*סמלים אישיים = המובנים לסביבתו הקרובה של התלמיד בלבד) 	<p>שימוש מושכל במערכות סמלים מוסכמים לקידום השתתפותו בלמידה</p>

לפירוט ציוני הדרך בכתיבה בתוך: [קובץ "הישגים נדרשים לחינוך המיוחד בכתיבה"](#)

הישג נדרש 3: קריאת טקסטים מסוגים שונים ולמטרות שונות

פירוט תחומי המשנה:

- 3.1 זיהוי סימנים וסמלים גראפיים מוסכמים והפקת המשמעות שהם מייצגים
- 3.2 קריאה לוגו-גראפית
- 3.3 שליטה בצופן האלפביתי – קישור שיטתי בין סימני הכתב להגיגי הדיבור (כולל מודעות פונולוגית)
- 3.4 קריאה אסטרטגית ומבוקרת של מילים
- 3.5 קריאה קולית, מדויקת, שוטפת ומהירה
- 3.6 הבנת המשמעות בטקסט כתוב
- 3.7 שימוש במקורות מידע
- 3.8 שימוש במקדמי הארגון בטקסט
- 3.9 התנהלות עם ספר והנאה מקריאתו

דוגמא לפירוט ציוני הדרך בהישג נדרש זה:

הזדמנויות להערכה	הזדמנויות למידה	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
<p>תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - התלמיד מזהה את שמו מבין קבוצת שמות ההולכת וגדלה. - התלמיד זוכר תבניות המילים הלוגו-גראפיות ברמת זיהוי (הצבעה על המילה הרצויה) או שיום. - התלמיד מתאים בין מוצג, תמונה או סמל לבין מלה כתובה - התלמיד ממיין קבוצות מילים/סמלים על פי קריטריונים שונים. 	<p>מתן הזדמנויות מרובות ומגוונות לחשיפה למילים כתובות, תוך גישור מדורג על פני ציר הייצוגים</p>	<p>זיהוי תבניות מילים משמעותיות מתחומי הידע הנלמדים בכתה (כגון מילים ומושגי מפתח)</p>	<p>זיהוי מספר מילים משמעותיות מעולמו האישי.</p>	<p>זיהוי מילה משמעותית מעולמו האישי, כגון: שמו הפרטי.</p>	<p>קריאה לוגו-גראפית של תבניות מילים</p>

לפירוט ציוני הדרך בקריאה בתוך: [קובץ "הישגים נדרשים לחינוך המיוחד בקריאה"](#)

הישג נדרש 4: כשירות לשונית – ידע לשוני ומיומנויות מטה-לשוניות

פירוט תחומי המשנה:

4.1 ידע אורתוגראפי

4.2 ידע לקסיקאלי

4.3 ידע מורפולוגי

4.4 ידע סמנטי

4.5 ידע תחבירי

4.6 ידע פונולוגי (מקושר גם לקריאה, הישג מס' 3, תחום משנה 3.3)

4.7 ידע פרגמאטי (פירוט בהישג מס' 1)

דוגמא לפירוט ציוני הדרך בהישג נדרש זה:

הזדמנויות להערכה	הזדמנויות למידה	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בתחילת הדרך	באמצע הדרך	בסוף הדרך	
תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה: - התלמיד מצביע על האות הנכונה כשנשאל ("איפה האות...?") - התלמיד אומר את שם האות המוצגת לו ("לאות הזו קוראים גימל" וכו') - התלמיד מצביע על האות הנכונה כששומע את הצליל/הגה הנשמע. - התלמיד הוגה את הצליל הנכון של האות המוצגת לו	מאגר אותיות תקניות בדפוס מחומרים שונים במגוון סביבות: קירות הכתה, ערכות, אישיות, משחקים	קישור מדויק בין צורת האות לבין הגה הדיבור אותו היא מייצגת (מודעות פונמית)	זיהוי שמות האותיות	זיהוי צורת האותיות	היכרות עם אותיות

לפירוט ציוני הדרך בכשירות לשונית – ידע לשוני בתוך: [קובץ "הישגים נדרשים לחינוך המיוחד](#)

[בכשירות לשונית – ידע לשוני](#)."

